

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Центр професійної та післядипломної освіти
Кафедра управління імені Олега Балацького

Шифр _____

Наказ ректора про
затвердження теми

«До захисту допускається»
завідувачка кафедри
_____ І.І. Рекуленко

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему:

**«Удосконалення соціальної політики у сфері виплат внутрішньо
переміщених осіб (на прикладі управління соціального захисту
населення Конотопської міської ради)»**

за спеціальністю 281 “Публічне управління та адміністрування”,
освітньо-професійна програма “Державна служба”

Студента гр. ДСмз-01к

Панченко Н.М.

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр.

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ Панченко Н.М.

Науковий керівник

ст. вик. каф. упр. Опанасюк Ю.А.

Суми 20201 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Центр професійної та післядипломної освіти
Кафедра управління імені Олега Балацького

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
_____” _____ 20____ р.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА
за спеціальністю
281 Публічне управління та адміністрування (Державна служба)
студенту групи ДС.мз-01к
Панченко Наталії Миколаївни

1. Тема роботи «УДОСКОНАЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ВИПЛАТ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ (НА ПРИКЛАДІ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ КОНОТОПСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ)» затверджена наказом по СумДУ № _____ від _____” _____ 20____ р.
 2. Термін подання студентом закінченої роботи: 10 грудня 2021 р.
 3. Мета кваліфікаційної роботи: вивчення соціальної політики у сфері виплат внутрішньо переміщених осіб, виявлення проблем та заходів поліпшення
 4. Об’єкт дослідження: система підтримки внутрішньо переміщених осіб
 5. Предмет дослідження: відносини, що виникають між органами місцевого самоврядування та ВПО у процесі виплат соціальних допомог
 6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах Законів України, Постанов Кабінету Міністрів, щомісячні статистичні дані сектору, посадової інструкції, положення про Управління соціального захисту населення Конотопської міської ради, інтернет-ресурси, статті та тези.
- Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

№ пор.	Назва розділу	Термін подання
I	Право на соціальний захист внутрішньо переміщених осіб	20.10.2021
II	Методологічні основи удосконалення системи забезпечення соціальних виплат внутрішньо переміщених осіб	02.11.2021

III	Досвід України та іноземних держав у сфері соціальних виплат	25.11.2021
-----	--------------------------------------------------------------	------------

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи магістра:

У розділі 1 аналіз теоретичних та методичних основ системи виплат державних допомог внутрішньо переміщених осіб;

У розділі 2 вивчення проблем існуючої системи забезпечення соціальної захисту осіб та визначення напрямки для удосконалення;

У розділі 3 обґрунтування необхідності удосконалення системи соціального забезпечення шляхом використання закордонного досвіду.

8. Консультації щодо виконання роботи:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1			
2			
3			

9. Дата видачі завдання 20.10.2021 року.

Керівник кваліфікаційної роботи _____ Опанасюк Ю.А.

Завдання до виконання одержав _____ Панченко Н.М.

АНОТАЦІЯ

У роботі розглянуто теоретичні і методичні основи щодо удосконалення соціальної політики у сфері виплат внутрішньо переміщених осіб.

На базі використання системного аналізу до вивчення процесів виплат внутрішньо переміщених осіб, виявлено основні проблеми рівня забезпечення переміщених осіб. Обґрунтована необхідність удосконалення системи виплат, надання послуг, забезпечення житлом в умовах складної ситуації в країні. Виявлено основні складові та взаємозв'язки, що можуть впливати на покращення рівня життя внутрішньо переміщених осіб. Запропоновано основні напрямки вдосконалення системи соціального захисту, котрі сприятимуть інтеграції та підвищенню ефективності життєдіяльності переміщених осіб.

Виявлено можливість покращення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб, підвищення рівня їх життя, та знаходженні для них довгострокових рішень.

РЕФЕРАТ

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить **40с.**, зокрема, 5 таблиць, 7 рисунків, 52 використаних джерела.

Метою роботи є вивчення соціальної політики у сфері виплат внутрішньо переміщених осіб, виявлення проблем та заходів поліпшення

завдання:

- аналіз теоретичних та методичних основ системи виплат державних допомог внутрішньо переміщених осіб;

- вивчення проблем існуючої системи забезпечення соціальної захисту осіб та визначення напрямки для удосконалення;

- обґрунтування необхідності удосконалення системи соціального забезпечення шляхом використання закордонного досвіду.

Предметом дослідження є відносини, що виникають між органами місцевого самоврядування та ВПО у процесі виплат соціальних допомог.

Об'єктом дослідження є система підтримки внутрішньо переміщених осіб.

Методи дослідження вивчення соціальної політики у сфері виплат внутрішньо переміщених осіб, виявлення проблем та заходів поліпшення.

Наукова новизна. запропоновано напрямки вдосконалення системи соціальних виплат для ВПО.

Ключові слова: СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ, ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНІ ОСОБА, ЩОМІСЯЧНА АДРЕСНА ДОПОМОГА, ОБЛІК, ВИПЛАТИ, ДОВІДКА ВПО.

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1 ПРАВО НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

1.1. Взяття на облік внутрішньо переміщеної особи.

1.2. Щомісячна адресна допомога внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, у тому числі на оплату житлово-комунальних послуг .

1.3. Виплати внутрішньо переміщеним особам у період карантину.

РОЗДІЛ 2 МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

2.1. Проблеми існуючої системи забезпечення соціальних виплат внутрішньо переміщених осіб.

2.2. Напрямки удосконалення системи забезпечення соціальних виплат внутрішньо переміщених осіб.

2.3. Організаційно-управлінські заходи щодо удосконалення системи забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб.

РОЗДІЛ 3 ДОСВІД УКРАЇНИ ТА ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ

3.1. Аналіз діяльності сектору виплат соціальних допомог, управління соціальним захистом населення Конотопської міської ради.

3.2. Аналіз закордонного досвіду у сфері виплат внутрішньо переміщеним особам.

3.3. Можливості використання закордонного досвіду забезпечення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб.

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ВСТУП

Внутрішньо переміщеною особою, згідно ЗУ «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» це «громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання у результаті або з метою уникнення негативних наслідків збройного конфлікту, тимчасової окупації, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру»[1].

Від самого початку конфлікту на сході країни та окупації Криму, за даними Уряду України, нараховується близько 1,5 млн. ВПО

З 2014 року Верховний комісар ООН у справах біженців (УВКБ ООН) в Україні піклується про захист прав ВПО. Виступає співучасником з іншими міжнародними та місцевими організаціями надає матеріальну та соціальну підтримку. УВКБ ООН концентрує свої зусилля на захист прав і свобод ВПО, та на покращення умов життя та знаходження довгострокових рішень.

В умовах збройного конфлікту допомога включає життєво важливу підтримку, таку як мінімальна грошова допомога або тимчасове житло. Вздовж 20 км. «лінії розмежування», на підконтрольних урядом України територіях, надається ця допомога.

Україна з початку 2014 року перебуває в стані «неоголошеної війни». Частина території протизаконно анексована, частина непідконтрольна Уряду, а на іншій частині тривають бойові дії. Мало не півтора мільйона громадян змушені були в пошуках захисту, а навіть і простого порятунку покинути свої домівки.

Відповідно статті 2 ЗУ «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»[1], Уряд використовує всі можливі заходи, згідно «Конституції», законами України, міжнародним договорам. Щоб забезпечити захист прав і свобод ВПО, попередити виникнення умов переміщення,

створити «клімат» добровільного повернення залишених місць, пристосуватися до нових умов.

У жовтні 2014 року, з метою соціальної підтримки ВПО, Уряд прийняв постанову № 505 «Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» [4].

Зареєстровані громадяни, як ВПО, в першу чергу, пенсіонери; діти з інвалідністю; особи, які мають статус «особи з інвалідністю» [30], та інші особи, які потрапили у складні життєві обставини, відповідно чинного законодавства України, мають право на соціальне забезпечення за фактичним місцем проживання.

В політиці держави соціальний захист є невід'ємною частиною. Це система соціальних економічних, організаційних заходів, які спрямовані державою для підтримки вразливих верств населення.

Мета та ціль соціальної допомоги забезпечити гідний рівень життя.

В зв'язку з складними і суперечливими умовами актуальним є гарантування на рівні держави, здійснення прав і свобод відповідно «Конституції України»[20]. Повинно бути точно охарактеризоване поняття соціальної політики та факторів. Окреслені механізми її планування та впровадження. Сформована процедура взаємозв'язку серед структурами управлінь, громадою та зацікавленими верствами населення.

Конституція України говорить: «України є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава»[20].

Соціальна держава - це новий етап у розвитку держави, який став можливим за наявності у держави достатніх ресурсів, щоб забезпечити реальну відповідальність за долю суспільства, кожного громадянина.

Виходячи з Конституції, статті 46, держава зобов'язується вжити відповідних заходів, направлених на соціальний захист громадян, які б забезпечували належний рівень життя.

РОЗДІЛ 1 ПРАВО НА СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

1.1. Взяття на облік внутрішньо переміщеної особи

Відповідно статті 4 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», «факт внутрішнього переміщення підтверджується довідкою про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, що діє безстроково, крім випадків, передбачених законом»[1].

Для отримання довідки, пункт 3 статті 4 цього ж закону, «особа звертається із заявою до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення районних, районних у місті Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах рад за місцем проживання у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України»[1].

Внутрішньо переміщена особа особисто подає заяву, в тому числі неповнолітні діти (студенти), а малолітні діти, недієздатні особи або не дієздатні особи, - через законного представника. З заявою подаються документи, що посвідчує особу і підтверджує громадянство України, або документи, що посвідчують особу та засвідчує спеціальний статус, чи свідоцтво про народження. Весь цей перелік документів міститься в статті 13 ЗУ «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» від 20.11.2012 № 5492-VI [31].

Довідку про взяття на облік, як ВПО, отримує кожна дитина, навіть яка прибула без супроводу батьків, чи інших законних представників.

«Студенти, які мали реєстрацію місця проживання в гуртожитках, та здобували певний освітньо-кваліфікаційний рівень, після зняття з реєстрації мають право на отримання довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи у випадку, якщо не бажають повернутися до попереднього місця проживання через обставини негативних наслідків тимчасової окупації

збройного конфлікту, повсюдних проявів насильства, порушень прав людини та надзвичайних ситуацій природного чи техногенного характеру» п.5, ст.4[1].

Одержати безоплатну правову допомогу мають право громадяни, що звернулися із заявою про взяття їх на облік як ВПО, зокрема вторинної (БВПД). Шляхом представництва їх перед іншими особами в органах місцевого самоврядування, державних органах, в судах та інше.

За період з 2014 по 2021 рік до УСЗН Конотопської міської ради за довідкою звернулося близько 1000 осіб з числа ВПО[18].

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Людмила Денісова, наголосила, що: «Через збройну агресію Російської Федерації проти України 1,5 млн. осіб були змушені залишити місця свого постійного проживання і переселитись до інших регіонів України, а це близько 3% від загальної кількості всього населення країни».

За її словами: «Найбільша кількість зареєстрованих ВПО проживають на контрольованих Україною територіях у Донецькій області – понад 500 тисяч осіб та, у Луганській області – майже 300 тисяч. Також регіонами зі значною чисельністю ВПО стали місто Київ де проживає понад 160 тисяч ВПО та Київська область – 63 тисячі. Відповідно у Харківській області - 134 тисячі, Дніпропетровській - 71 тисяча та у Запорізькій – 56 тисяч осіб».

1.2. Щомісячна адресна допомога внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, у тому числі на оплату житлово-комунальних послуг

З початку конфлікту в 2014 році управління соціального захисту населення Конотопської міської ради розпочало приймати заяви на виплату щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, у тому числі на оплату житлово-комунальних послуг.

Кількість ВПО, які подали заяву на допомогу

Період	Уповноважені представники сім'ї (осіб)
2014	155
2015	479
2016	43
2017	30
2018	21
2019	17
2020	13
2021	16

З цих даних ми бачимо, що найбільше переміщення ВПО припало на початок збройного конфлікту 2014 та 2015 років.

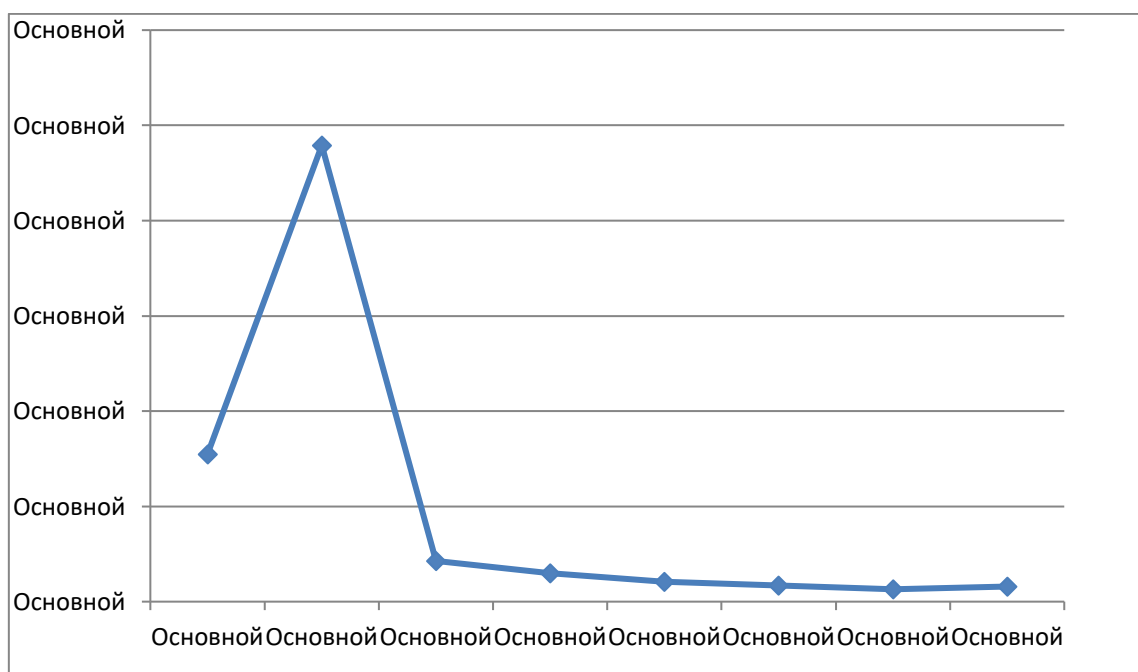


Рисунок 1.1. - Кількість ВПО за 2014 -2021 роки

З цих даних ми можемо зробити висновок, що протягом перших двох років основна маса переміщених осіб облаштувалася на підконтрольних територіях України.

На теперішній час кожного місяця управлінням допомога виплачується близько 182 уповноваженим особам, разом з членами сімей близько 242 особи, в тому числі:

- пенсіонери - 116 осіб;
- працюючі працездатні особи - 12 осіб;
- на дітей - 63 особи;
- студенти - 8 осіб;
- особи з інвалідністю та на дітей з інвалідністю - 36 осіб;
- особам працездатного віку, які стали на облік - 7 осіб.

Грошову допомогу надають ВПО, які перемістилися з окупованої території України, в яких зруйноване житло під час проведення антитерористичної операції або стало не придатне для життя.

Допомога призначається з дня звернення по місяць зняття обліку, але не більше ніж шість місяців.

Таблиця 1.2

Розмір грошової допомоги ВПО

Пенсіонери	1 тис. грн.
Студенти (на денній формі навчання)	1 тис. грн.
На неповнолітніх дітей	1 тис. грн.
Особи з інвалідністю I групи	«130 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність»
Особи з інвалідністю II групи	«115 відсотків прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність»
Особи з інвалідністю III групи	«прожитковий мінімум для осіб, які втратили працездатність»
Особи працездатного віку	442 грн.

Загальний розмір допомоги на сім'ю розраховується як сума розмірів допомоги на кожного члена сім'ї та не повинен перевищувати 3тис. гривень, на сім'ю, та в склад якої входить одна «особа з інвалідністю» або «дитина з інвалідністю», - 3тис.400 гривень, для багатодітних сімей – 5тис. гривень. Загальний розмір допомоги на сім'ю, до складу яких входять двоє і більше «осіб з інвалідністю», «дітей з інвалідністю», максимальним розміром не обмежується.

Якщо грошова допомога призначена, але у складі сім'ї відбулися зміни, то з наступного місяця допомога перераховується за заявою представника сім'ї або інформацією компетентного органу.

Не призначають грошову допомогу, якщо будь-хто з членів сім'ї:

- володіє житловим приміщенням або частиною житлового приміщення, «крім сімей, до складу яких входять військовослужбовці з числа внутрішньо переміщених осіб, які захищають незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України та беруть безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах антитерористичної операції»[4];

- володіє депозитним рахунком, який перевищує 25-кратний розмір прожиткового мінімуму;

Також діють обмеження згідно «Порядку надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг»[3] при призначенні грошової допомог на члена сім'ї:

- який «перебуває на повному державному утриманні в будинку дитини, дитячому будинку, дитячому будинку-інтернаті»;

- який «психоневрологічному інтернаті, будинку-інтернаті для громадян похилого віку та осіб з інвалідністю, спеціальному будинку-інтернаті системи соціального захисту населення»;

- який «перебуває на повному державному утриманні в школі-інтернаті, закладі спеціалізованої освіти військового (військово-спортивного) профілю»;

- який «відбуває покарання в місцях позбавлення волі».

Обсяг отриманої щомісячної адресної допомоги не враховується під час розрахунку всіх інших видів соціальних допомог, які передбачені законодавством.

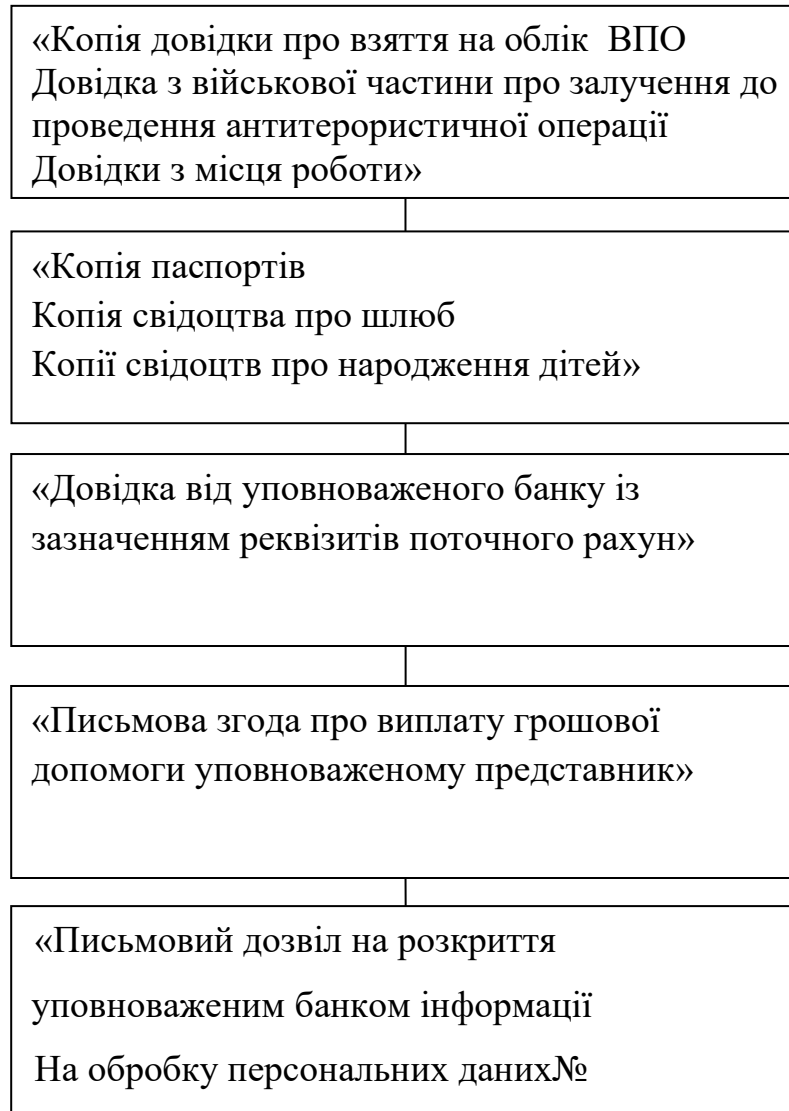


Рисунок 1.2. Перелік документів для призначення щомісячної адресної допомоги

Відповідно фактичному місцю проживання сім'ї призначення і виплата грошової допомоги здійснюється уповноваженим органом. Для цього ВПО подає заяву на призначення грошової допомоги та пред'являє паспорт

громадянина України. Іноземці та особи без громадянства пред'являють документи, що посвідчують особу.

На наступний строк подаються документи:

- заяву від уповноваженого представника сім'ї;
- довідку (копія) про взяття на облік ВПО.

На наступний шестимісячний термін заяву не раніше ніж п'ятнадцяти днів до завершення терміну.

Відповідно до Постанови від 28.10.2020 №1035 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України»[9] зазначено, що: «з 1 січня 2021 року заяви з необхідними документами для призначення грошової допомоги приймаються ті, які надіслані поштою або в електронній формі (через офіційний веб-сайт Мінсоцполітики, інтегровані з ним інформаційні системи органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування або Єдиний державний веб-портал електронних послуг)». «Також уповноваженими посадовими особами виконавчого органу сільської, селищної, міської ради відповідної територіальної громади та посадовими особами центру надання адміністративних послуг, які передають їх протягом трьох робочих днів з дати їх надходження відповідному уповноваженому органу»[32].

В Законі України «Про адміністративні послуги»[32] теж зазначено: «з 1 березня 2021 р. заяви з необхідними документами для призначення грошової допомоги приймаються посадовими особами виконавчого органу або центру надання адміністративних послуг виключно з формуванням електронної справи».

Якщо особа працездатного віку не працевлаштувалася або звільнився на наступні два місяці, допомогу зменшують на 50 відсотків, а на наступний період - припиняється.

Про факт працевлаштування ВПО повідомляє у триденний строк. Виплата припиняється з наступного місяця:

- відповідної заяви про припинення виплати;
- інформації державної служби зайнятості;

- зняття з обліку, як ВПО;
- виявлення недостовірних даних;
- у разі смерті ВПО.

Про обставини, які впливають на призначення щомісячної адресної допомоги, ВПО повинна повідомити протягом місяця.

1.3. Виплати внутрішньо переміщеним особам у період карантину

На період карантину Кабінетом Міністрів України була спрощена процедура отримання «щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг».

Відповідно змінам внесених до постанов Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 року № 505 «Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» внутрішньо переміщені особи мають можливість відповідно Постанови: «без подання відповідної заяви та документів, в період дії карантину або обмежувальних заходів та протягом 30 днів з дня його відміни, призначення та виплати грошової допомоги, продовжується». «Грошова допомога виплачується у такому ж розмірі, в якому вона виплачувалась в поточному шестимісячному періоді»[4].

Окрім того, у період перебування на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях, Автономній Республіці Крим і м. Севастополі визначені строки не зараховуються.

Забороняється скасування дії довідки ВПО на зазначений період. За відсутності проходження фізичної ідентифікації забороняється зупинення ПАТ «Державний ощад банк України» усіх видаткових операцій за поточним рахунком.

Відповідні зміни внесено до наступних постанов Кабінету Міністрів України:

- від 01 жовтня 2014 року № 509 «Про облік внутрішньо переміщених осіб»[10];

- від 05 листопада 2014 року № 637 «Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам»[33] з метою виконання підпунктів 1-3 пункту 3 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)».

РОЗДІЛ 2 МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

2.1. Проблеми існуючої системи забезпечення соціальних виплат внутрішньо переміщених осіб

При зміні місця проживання на нове, внутрішньо переміщеній особі необхідно отримати "Довідку про взяття на облік особи, переміщеного з тимчасово окупованої території України і районів проведення антитерористичної операції".

Довідка переселенця дозволить:

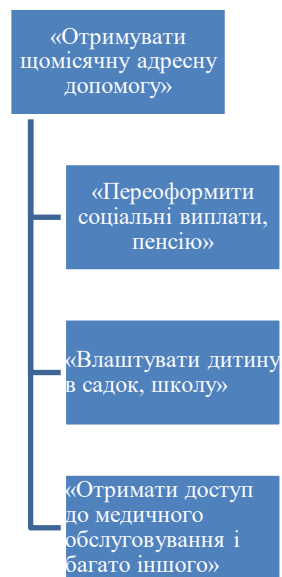


Рисунок 2.1 Перелік послуг для ВПО

Саме підтвержене проживання на тимчасово окупованих територіях або в районі проведення операції об'єднаних сил є підставою для постановки на облік.

Фактичним місцем проживання не правомірно зазначати адреси органів місцевого самоврядування, органів державної влади. Не підходить також адреса юридичних осіб або їх підрозділів та інших приміщень, де безпосередньо не проживали.

Таблиця 2.1

«Докази, якщо в документі немає відмітки про реєстрацію місця проживання, що підтверджують факт проживання на цій території»	«Заява про взяття на облік подається законним представником заявника, додатково подаються»	«Заявнику у видачі довідки про взяття на облік може бути відмовлено, в наступних випадках»
<ul style="list-style-type: none"> - «військовий квиток з відомостями про проходження військової служби; трудова книжка з записами про трудову діяльність; - документ, що підтверджує право власності на рухоме або нерухоме майно»; - «рішення державної адміністрації, виконавчого органу міської чи районної ради про влаштування дитини до дитячого закладу, в прийомну сім'ю, дитячий будинок сімейного типу, встановлення опіки чи піклування; - медичні документи; - фотографії; - відеозаписи; - інші документи» 	<ul style="list-style-type: none"> - «документ, що засвідчує особу законного представника»; - «документ, що підтверджує повноваження особи як законного представника «родинні стосунки між дитиною і заявником». Батьки або усиновителі такий документ не подають» 	<ul style="list-style-type: none"> - «у заявника немає відмітки про реєстрацію місця проживання на тимчасово окупованій території України або в районі проведення АТО і відсутні докази, що підтверджують факт проживання на цій території»; - «у державних органів є факти про подання завідомо неправдивих відомостей для отримання довідки»; - «заявник втратив документи, що засвідчують його особу (спочатку необхідно відновити документи, а потім стати на облік)»; - «докази, подані заявником для підтвердження факту проживання на тимчасово окупованій території України або в районі проведення АТО не підтверджують факту проживання заявника на відповідній території»

При оформленні заяв на отримання соціальних допомог, внутрішньо переміщені особи, можуть стикатися зі складнощами, як наявність тільки закордонного паспорту громадянина України.

Також часто відмовляють у видачі довідки, коли внутрішньо переміщена особа переміщується в межах одного населеного пункту.

Обмежується подання заяви представником за довіреністю та ті хто з різних причин, незалежно від власної волі, не можуть подати заяву особисто. Ускладнюється процес подання заяви осіб з обмеженими можливостями, коли неможливий виїзд уповноважених працівників.

Студентам, після закінчення навчання, і в гуртожитку не проживали.

Іноді виникають труднощі в отриманні довідки ВПО на дітей, які народилися на контрольованій Україною території вже після переїзду їхніх батьків. У статті 1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» сказано, що: «внутрішньо переміщеною особою є виключно та особа, яку змусили залишити або покинути своє місце проживання в результаті дії обставин, визначених у цій же статті». Водночас Постановою КМУ № 509 «Про облік внутрішньо переміщених осіб» визначено, що «довідку отримує кожна дитина, в тому числі та, що прибула без супроводження батьків, законного представника, а також дитина, яка народилася у внутрішньо переміщеної особи».

Непередбачена прив'язки грошових виплат ВПО до прожиткового мінімуму, і в зв'язку з інфляцією, призводить до підвищення вартості оренди житла, підвищення тарифів на комунальні послуги і інше.

Громадяни не можуть скористатися правом ВПО, які переїхали з населених пунктів, що не внесені в Розпорядження КМУ від 7.11.2014№1085-р «Про затвердження переліку населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та переліку населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення»[34].

Також виникають труднощі при призначення грошової допомоги, перейменування окремих населених пунктів, що не відображено в затверджених «Розпорядженням КМУ № 1085-р Переліках».

В пункті 7 Постанови КМУ «Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на

проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» від 01.10.2014 № 505, не передбачено, після припинення виплат, можливості відновлення грошової допомоги навіть якщо у подальшому, ВПО офіційно працевлаштувалася.

Відмовляють в отриманні грошової допомоги у випадках, коли хоча б в одного з членів сім'ї знаходиться у володінні житлове приміщення або ж частина житлового приміщення, але з мотивованих причин проживання неможливе.

Після закінчення строку звернення, 12 місяців, не передбачено виплат допомоги при народженні дитини. Немає можливості відновлення допомоги з моменту призупинення, особам які перебувають на окупованій території України.

Для громадяни, які постійно проживають на непідконтрольній території, відсутній порядок звернень за призначенням допомог в електронному вигляді з використанням ЕЦП.

Незважаючи на проблеми існуючої системи забезпечення соціальних виплат ВПО, держава намагається забезпечити всім необхідним своїх громадян.

2.2. Напрямки удосконалення системи забезпечення соціальних виплат внутрішньо переміщених осіб

Використання прав на соціальний захист внутрішньо переміщених осіб залежить від наявності «довідки про взяття їх на облік», а це першочергово отримання виплат, послуг та багато іншого.

Існуюча система призначень та відновлень, здійснення регулювання та контролю соціальних виплат та виплат пенсій, утворює додаткові обов'язки та навантажує внутрішньо переміщених осіб. Переміщені громадяни висловлюють невдоволення у вигляді: «обмежень у свободі пересування»,

«обранні уповноваженого банку для обслуговування», «проходження додаткових процедур ідентифікації».

Держава забезпечує виплати, відповідно до Постанови, «Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг», але її розмір не відповідає фактичним потребам родин.

Прив'язка розміру грошової допомоги до постійно зростаючого прожиткового мінімуму полегшила б «відчуття» інфляційних процесів.

Також поліпшило б можливість поновлення, раніше припиненої виплати у разі працевлаштування. Відмінити вимоги, щодо строку, 12 місяців, звернення за призначенням «Допомоги при народженні дитини» ЗУ «Про державну допомогу сім'ям з дітьми»[35] вперше або за поновленням з моменту призупинення для тих осіб, які мешкають на окупованій території України.

Ускладнює процес адаптації учнів у освітньому процесі недостатній рівень загальнодоступності психологічної помочі.

Таблиця 2.2

ОСНОВНИМИ ЗАВДАННЯМИ ДЛЯ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМ	КЛЮЧОВИМИ ПОКАЗНИКАМИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ
«Посилення соціальної підтримки внутрішньо переміщених осіб»	«Запровадження механізму виплати пенсій (щомісячного довічного грошового утримання), які не виплачено за період до місяця їх відновлення»
«Спрощення механізму забезпечення пенсійних та соціальних виплат для внутрішньо переміщених осіб»	«Запровадження процедури віддаленої ідентифікації отримувачів пенсій та соціальних виплат»
«Забезпечення умов для соціальної інтеграції дітей, які постраждали»	«Удосконалення механізму отримання щомісячної адресної

	допомоги внутрішньо переміщеним особам»
«Забезпечення повного та своєчасного нарахування та виплати внутрішньо переміщеним особам соціальних виплат та пенсій»	«Спрощення механізму отримання довідки про взяття на облік внутрішньо переміщених осіб»

Впровадження «Єдиної інформаційної бази даних про внутрішньо переміщених осіб» забезпечило належний облік переміщених осіб.

Втілення системи значно поліпшило співпрацю ВПО, УСЗН, громадських, волонтерських, благодійних організацій в вирішенні проблем, якими займаються. Створило умови для своєчасного виконання процесів та спростило процедуру надання допомоги тим, хто потребує.

2.3. Організаційно-управлінські заходи щодо удосконалення системи забезпечення житлом внутрішньо переміщених осіб

Головною умовою адаптації внутрішньо переміщених осіб звичайно є забезпеченість житлом.

Незважаючи на те, що Постановою Кабінету Міністрів України від 26.07.2019 №582 Про затвердження «Порядку формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб і Порядку надання в тимчасове користування житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб» передбачено «право на отримання тимчасового або соціального житла», та розміщення у соціальних гуртожитках. На практиці реалізації це право ускладнюється через недостатню кількість у населених пунктах або повну відсутність відповідних фондів приймаючих громад[36].

На теперішній час залишається актуальною проблема існування місць компактного поселення ВПО, у яких досі проживає близько 7тис. осіб. І на сьогодні здебільшого житлові умови проживання, в «місцях компактного поселення» [37] внутрішньо переміщених осіб, є незадовільними.

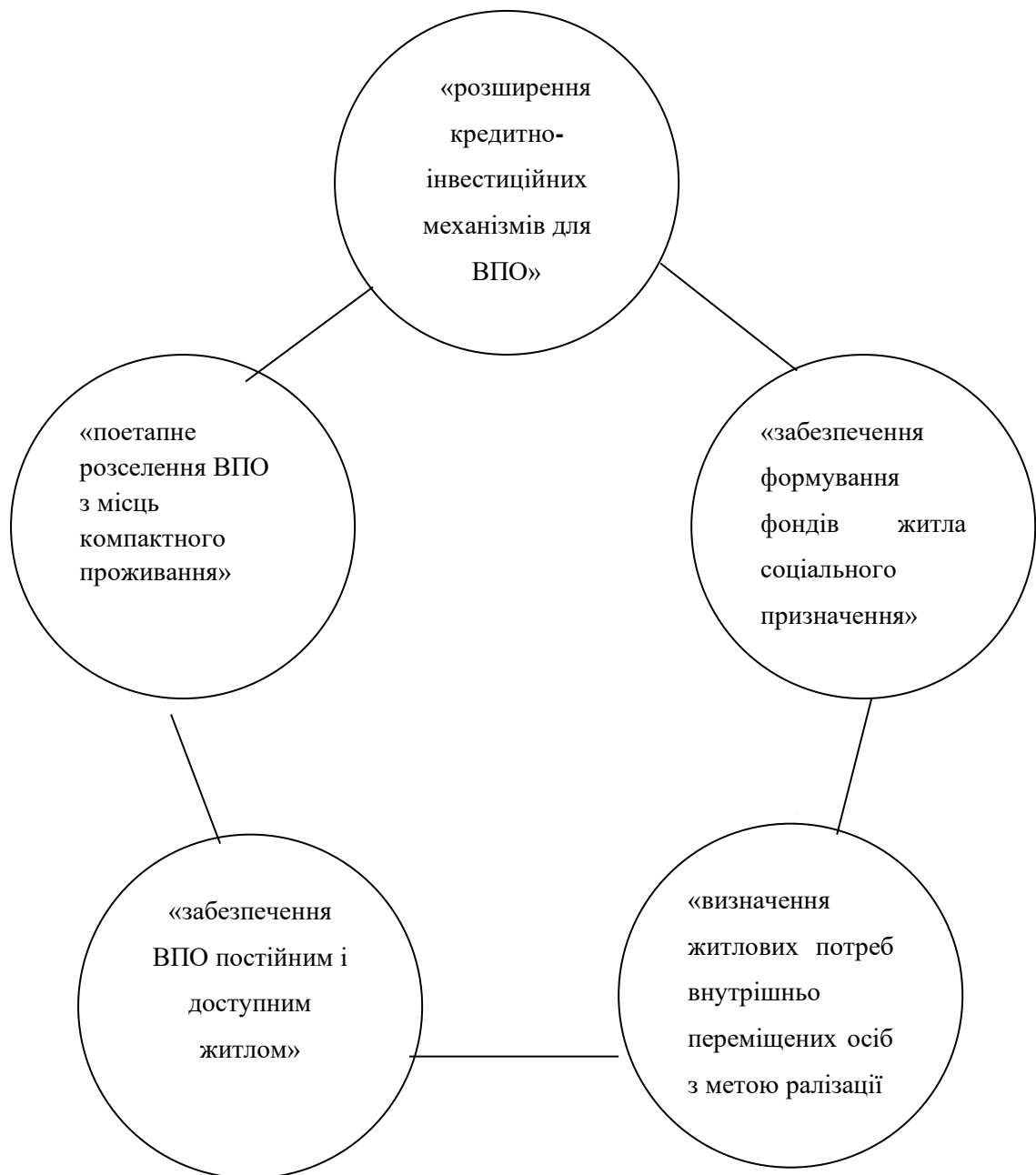


Рисунок 2.2 Основні завдання для розв'язання проблем

На постійному контролі Уповноваженого ВРУ з прав людини є забезпечення прав громадян на соціальний захист

Доводиться констатувати, що в Україні мають місце порушення конституційних прав громадян на соціальний захист. Підтвердженням цього є численні звернення внутрішньо переміщених осіб до Уповноваженого з цих питань.

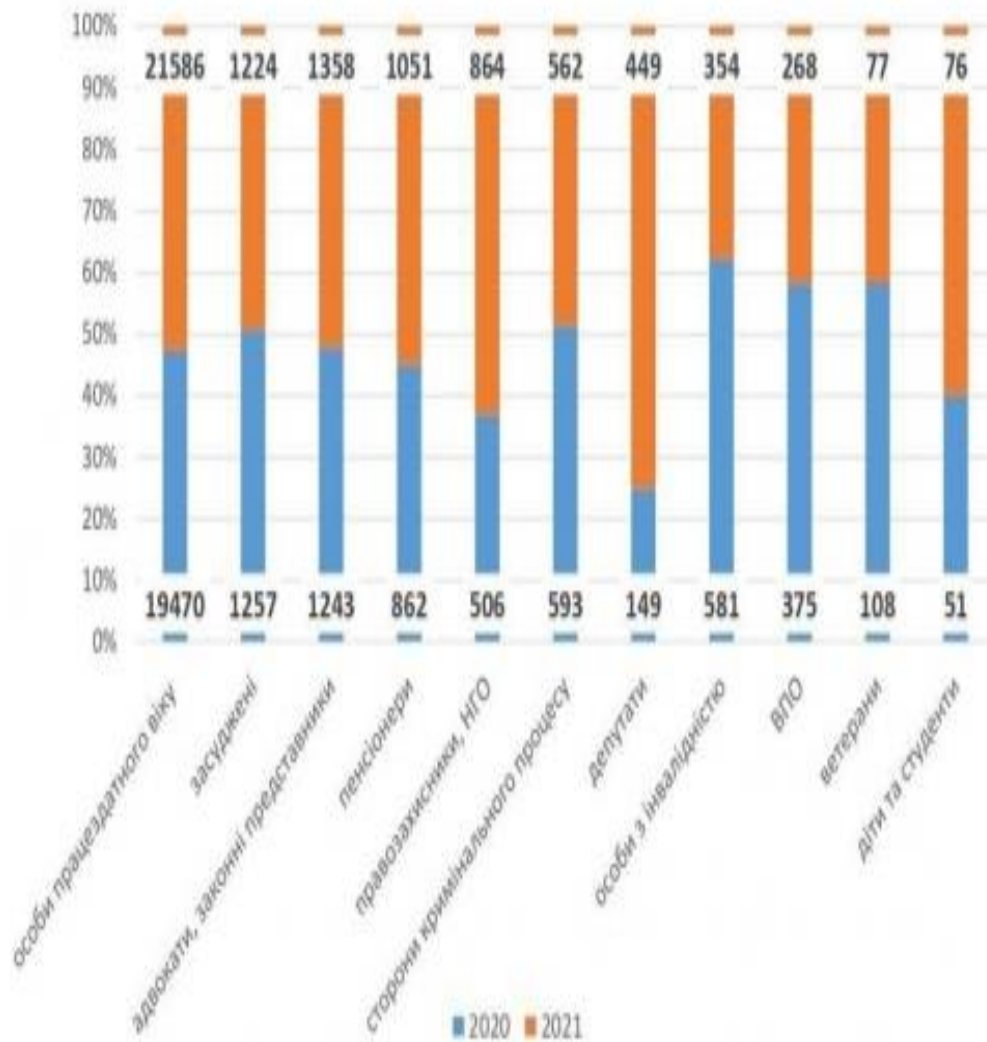


Рисунок 2.3 Особи, які звернулися з повідомленнями про порушення прав станом на 01.09.2021[38]

Наприклад, на адресу Уповноваженого ВРУ з прав людини у 2020 році надійшло близько 4,5 тис. повідомлень про порушення у сфері соціального захисту.

У сфері адміністративного судочинства на сьогодні вагоме місце займають спори пов'язані з реалізацією конституційного права на соціальний

захист. Також з цього питання громадяни України звертаються до Європейського суду з прав людини.

Використавши матеріали досліджень Проєкту Ради Європи в Україні «Внутрішнє переміщення: розробка тривалих рішень», Уповноважений з прав людини представила спедоповідь «Реалізація права внутрішньо переміщених осіб на житло», щодо забезпечення житлових прав ВПО та компенсацій за зруйноване та пошкоджене житло з урахуванням порівняльного європейського досвіду.

Станом на 01.09.2021, за результатами моніторингу встановлено, що у місцях компактного проживання (МКП) мешкає 6 188 внутрішньо переміщених осіб, а це менше 1% від загальної чисельності зареєстрованих в Україні. Відповідно основна частина ВПО вирішує житлове питання самостійно.

Місцями компактного проживання переміщених осіб стали: гуртожитки, модульні містечка, санаторії, бази відпочинку та інше.

Найбільша кількість МКП знаходиться у Донецькій області - 41 об'єкт, де проживає 2 044 осіб; у Дніпропетровській – 34 об'єкти, де проживає 1 641 особа; у Запорізькій - 12 об'єктів, де проживає 583 особи; у Харківській - 12 об'єктів, де проживає 419 осіб.

Прикро визнавати, що житлові умови в місцях компактного проживання є здебільшого незадовільними. У 2015 році за фінансової підтримки Уряду Німеччини були побудовані модульні містечка, строк експлуатації яких вже скінчився, але люди вимушені й досі там залишатися проживати.

Однак на сьогодні тільки деякі територіальні громадами створили житлові фонди соціального призначення та фонди житла для тимчасового проживання. Найбільше в Донецькій області, де виділено 937 одиниць з житлового фонду для забезпечення житлом. Однією з основних проблем у їх формуванні є відсутність вільного житла.

Відзначимо, що в окремих територіальних громадах за рахунок житлового фонду соціального призначення та фонду житла для тимчасового проживання ВПО забезпечено житлом. Так, у Дніпропетровській області надано житло 441 особі. У Харківській області забезпечено житлом 202 особи, у Запорізькій – 73 особи, у Миколаївській – 30 осіб.

Зокрема, у місті Конотоп слід зазначити, що міська територіальна громада Конотоп – єдина громада в Сумській області на сьогоднішній день, яка надала співфінансування на придбання квартир для внутрішньо переміщених осіб 16 серпня 2021 року. Міській голова передав документи та ключі від квартир п'ятьом новим власникам з числа вимушених переселенців з Луганської та Донецької областей.

Придбання цих квартир стало можливим завдяки ініціативі міської влади та здійснювалось відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 582 від 26.06.2019.

У 2020 році Конотопська міська рада прийняла рішення про співфінансування з міського бюджету на придбання квартир для вимушених переселенців. Наразі у Конотопській територіальній громаді зареєстровано 14 сімей вимушених переселенців, які мають право на житло. Відбір сімей проводився з урахуванням матеріального становища, наявності у сім'ях дітей та людей з особливими потребами.

Отже, завдяки рішенню міської ради місцевий бюджет отримав субвенцію з держбюджету у розмірі 1 млн 365 тис. грн., що становить 70% вартості придбаних квартир, а профінансовано 30% відповідно. з міського бюджету на суму 585 тис. грн. Загалом виділено понад 1 мільйон 950 тисяч гривень. на покупку цього будинку.

Зауважимо, доки триває процес внутрішнього переміщення, на регіональному рівні не втрапить своєї актуальності розв'язання житлової проблеми ВПО.

Уповноваженим буде проведено моніторинг забезпечення місцевими органами влади ВПО житлом, придбаним за рахунок субвенції з державного бюджету.

РОЗДІЛ 3 ДОСВІД УКРАЇНИ ТА ІНОЗЕМНИХ ДЕРЖАВ В СФЕРІ СОЦІАЛЬНИХ ВИПЛАТ

3.1. Аналіз діяльності сектору виплат соціальних допомог, управління соціальним захистом населення Конотопської міської ради

Розвиток сучасної України вимагає дотримання європейських стандартів. Розвиток соціально-економічної політики у державі, де дії влади є зацікавленими у зростанні рівня життя.



Рисунок 3.1. Структура соціального захисту населення

Управління соціального захисту населення Конотопської міської ради є структурним підрозділом Конотопської міської ради, підпорядковане міському голові, виконавчому комітету, підзвітне і підконтрольне Департаменту соціального захисту населення Сумської обласної державної адміністрації.

В його структуру входить сектор виплат соціальних допомог, який забезпечує реалізацію державної соціальної політики з питань виплати всіх видів державної соціальної допомоги.

Працівники сектору керуються:

- Конституцією України;
- законами України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про державну службу», «Про запобігання корупції» та інші;
- указами та розпорядженнями Президента України, постановами ВРУ, КМУ, інші підзаконними нормативно-правовими актами;
- інструкцією з діловодства у відповідному органі місцевого самоврядування; правилами внутрішнього трудового розпорядку; правилами ділові етики; правилами охорони праці та протипожежної безпеки.

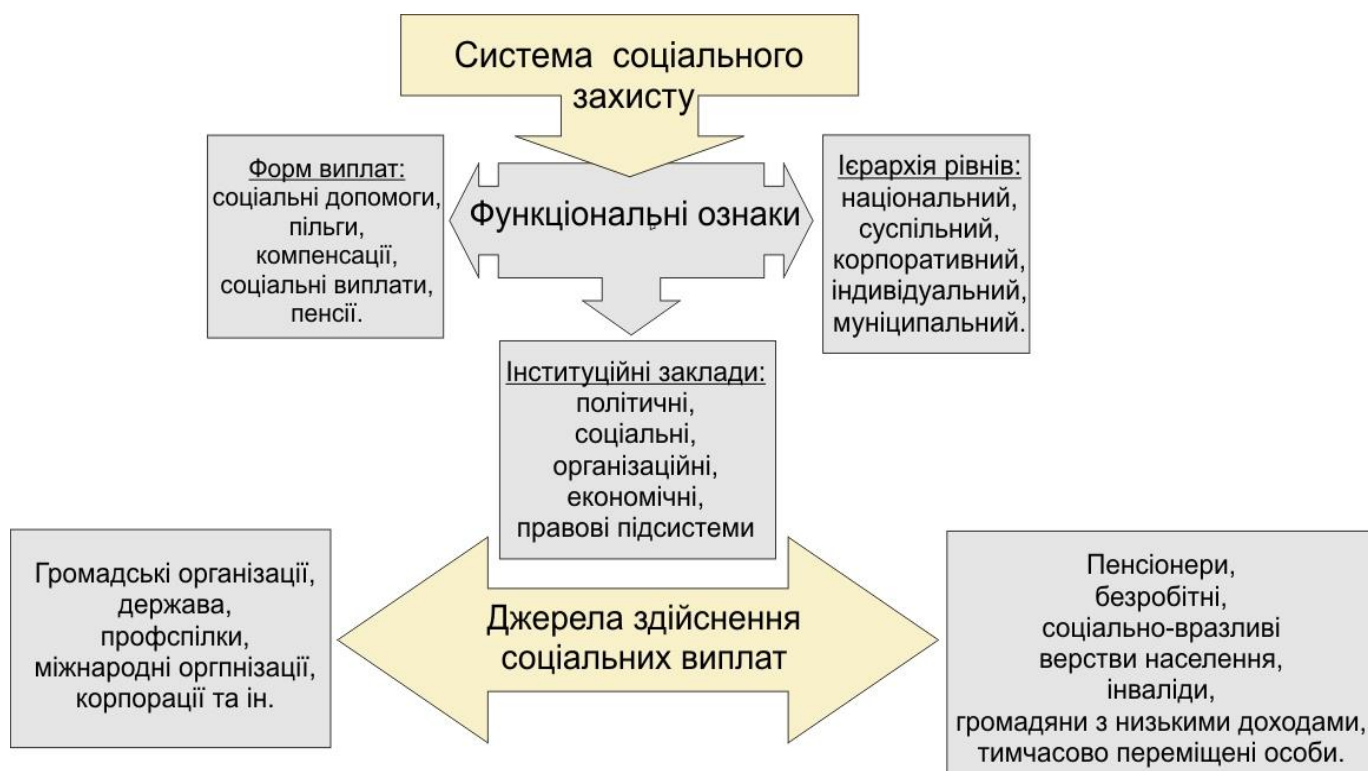


Рисунок 3.3. Система соціального захисту населення

Система соціального захисту беззаперечно впливає на стабільність суспільства. Розвиток людських ресурсів проходить методом підтримки добробуту та стимулювання потреб. Суспільний розвиток загалом займає значну область в політиці України.

Соціальні виплати, в «соціальній безпеці» України є важливим пунктом. Основне завдання соціальної допомоги - забезпечення матеріальної допомоги не нижче «прожиткового мінімуму»[14].

Сектор виплат застосовує різноманітні методи зв'язку, як з навколишнім середовищем, так і всередині сектору.

Кожного місяця сектор розраховує в середньому чотири відомості нарахування соціальних допомог.

Наприклад, тільки за листопад 2021 року сектор здійснив виплат соціальних допомог 4125 мешканцям міста, з яких:

- «Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами»[35] – 23 осіб;
- «Допомога при народженні дитини»[35] – 1312 осіб ;
- «Допомога при усиновленні дитини»[35] – 8 осіб;
- «Допомога прийомним сім'ям»[40] – 9 осіб;
- «Допомога на дітей одиноким матерям»[35] – 220 осіб;
- «Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям»[41] – 345 осіб;
- «Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування»[35] – 106 осіб;
- «Допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю»[42]– 913 осіб;
- «Допомога на дітей, яким не встановлена інвалідність»[35] – 5 осіб;
- «Допомога особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю»[43] - 271 осіб;
- «Тимчасова державна допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме»[44] -17 осіб;
- «Допомога на дітей, які виховуються у багатодітних сім'ях»[45] - 193 осіб;

- «Щомісячна компенсаційна виплата задля відшкодування вартості послуг по догляду за дитиною до трьох років» «Муніципальна няня»[46] - 8 осіб;
- «Компенсація фізичним особам, які надають соціальні послуги»[47] – 28 осіб;
- «Компенсація фізичним особам, які надають соціальні послуги з догляду на непрофесійній основі»[48] – 134 осіб;
- «Допомога на догляд одиницям особам, які досягли 80-річного віку»[49] -158 осіб;
- «Допомога по догляду за особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу»[50] - 73 осіб;
- «Допомога працездатній особі, яка досягла пенсійного віку, але не набула права на пенсію»[51] - 49 осіб;
- «Щомісячна компенсація, що надається непрацюючій працездатній» особі - 11 осіб;
- «Щомісячна адресна допомога внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, у тому числі на оплату житлово-комунальних послуг»[4] - 242 осіб.

Спеціалісти, відповідно до своїх посадових інструкцій, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про державну службу», «Про запобігання корупції» «несуть відповідальність за неякісне або несвоєчасне виконання посадових завдань та обов'язків, бездіяльність або невикористання наданих йому прав, порушення норм етики поведінки посадової особи місцевого самоврядування та обмежень, пов'язаних з прийняттям на службу в органи місцевого самоврядування та її проходженням».

Відповідно до статті 10 Закону України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 № 2297-IV спеціалісти «несуть відповідальність за розголошення у будь-якій спосіб персональних даних інших осіб, що стали йому відомі у зв'язку з виконанням посадових обов'язків»[39].

З кожним роком звернень громадян по допомогою зростає, все більше людей потребують допомоги з боку держави. З приводу цього збільшується і навантаження на працівників управління. Це стимулює удосконалювати методи організації роботи на основі запровадження сучасних інформаційних технологій, використання банків даних, комп'ютерної техніки, засобів зв'язку. Постійно йде підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації посадових осіб.

3.2. Аналіз закордонного досвіду у сфері виплат внутрішньо переміщеним особам

Збройні зіткнення протягом XX-XXI століть в усьому світі примусило майже 38 млн. людей шукати прихисток на іншій території своєї держави.

Норвезька рада у справах біженців звертає увагу на те, що ці дані визнають світову нездатність у захисті своїх громадян. Світові спостереження вказують, що внутрішнє переміщення може виникнути не тільки під час збройного конфлікту, а й за умов техногенного чи стихійного лиха.

Аналізуючи сучасні тенденції та історичні факти, слід зазначити, що саме через бойові дії практично всі громадяни вимушені переїжджати.

Внаслідок збору інформації про внутрішнє переміщення дозволяє стверджувати, що дані труднощі спричинені конфігураційними викликами в межах держав і зауважує про те, що уряд може навмисно затягувати переміщення через політичне забарвлення проблеми.

Таблиця 3.1

Країни з найбільшим військовим фактором переміщення

№	Країна	ВПО від загальної кількості населення, %
1	«Сирія»	33,27
2	«Південний Судан»	13
3	«Колумбія»	11,89
4	«Сомалі»	10,55
5	«Ірак»	9,8
6	«Центральноафриканська Республіка»	9,45
7	«Судан»	8,17
8	«Лівія»	7,32
9	Азербайджан»	6,04
10	«Демократична республіка Конго»	4,08
11	«Україна»	2,45
12	«Афганістан»	2,18
13	«Туреччина»	1,27
14	«М'янма»	1,21
15	«Кенія»	0,93
16	«Пакистан»	0,63
17	«Ефіопія»	0,42
18	«Бангладеш»	0,28
19	«Індія»	0,04

Якщо розглядати можливість перейняття міжнародного досвіду в управлінських підходах та методів, то слід зосередити увагу і на досвід Азербайджана, чиї надбання варто впроваджувати в формуванні державної політики соціального захисту ВПО України.

За даними соціологічних опитувань, при доволі високому рівні зайнятості, основним джерелом доходу 71 % ВПО - державна допомога. Лише для 18 % це заробітна плата.

Навіть через двадцять років після переміщення уряд продовжує платити грошову соціальну допомогу. За останнє десятиліття, розмір, який виплачується на продовольчі товари, зріс в 3,6 раз, на комунальні послуги в 4,5 раз. Рівень бідності серед внутрішньо переміщених осіб зменшився з 75 % на 15 % (у місцевих мешканців з 50 % на 6 %).

Однак, треба, відмітити, що ВПО – вкрай різноманітна група. Частині з них дійсно необхідна грошова підтримка уряду, проте інша частина громадян за ці роки вже змогла облаштувати своє життя. Тому привілеї переміщених осіб часом викликають незадоволення у решти населення.

Всупереч труднощів, які не зникли, уряд Азербайджану здобув великих досягнень у поліпшенні соціального забезпечення ВПО, однак «недобровільні переміщення» набули масового характеру в результаті окупації частини території.

Для уряду питання, тимчасові незручності ВПО завжди були першочерговими. Можливість їх вирішення забезпечувалась, прибутками від реалізації нафти. Але і через двадцять років після переїзду громадяни мають «тимчасовий статус».

Аналізуючи досвід Грузії, одразу після державної реєстрації внутрішньо переміщена особа отримує право на соціальний захист, фінансову допомогу та пільги.

Згідно з даними Міністерства з питань біженців і розселення Грузії, в результаті збройного конфлікту 1992-1993 роках та переміщення з Абхазії, приблизно 237765 осіб було зареєстровано як ВПО. У результаті переміщення з Південної Осетії у 1989-1991 роках зареєстровано 35547 ВПО, і в серпні 2008 року в результаті бойових дій з'явилося ще 26733 ВПО. Переміщених осіб складає 8% від загальної кількості населення. Їх соціально-економічна інтеграція йде повільними темпами [25].

Після війни 2008 року ВПО мали обмежені соціальні пакети, їм було запропоновано преференції у працевлаштуванні. Надано доступ до житла і можливості професійного розвитку. Однак, внутрішньо переміщені особи, як і всі громадяни Грузії, незалежно від будь-яких інших соціальних пакетів і допомог, отримують пенсії. З огляду можливості переймання управлінського досвіду, потрібно відзначити досвід Азербайджана та Грузії. Ці країни найбільш подібні до України, чиї надбання варто застосовувати при створенні відповідної політики держави для підтримки людей.

Сьогодні проблеми України були аналогічними того періоду в Грузії. Саме в часи першого збройного протистояння переселення відбувалося хаотично. Уряд прогнозував, що це тимчасовий захід. Тому спочатку громадян поселяли до будинків відпочинку, санаторії, готелі, навіть в дошкільні заклади освіти. Заселяли людей в пристосовані муніципальні споруди, державні будівлі. Загалом не враховували специфіку первинного місця перебування, будь це міста чи сільська місцевість. Не дослідили можливість працевлаштування, хоча на той час було тотальне безробіття. Також не врахували необхідність подальшого використання за прямим призначенням дитячих садків, лікарень та інших будівель, що відносилися до громад.

У формуванні державних допомог переміщеним особам, корисним є досвід країн, які стикалися з цією проблемою, Азербайджану, Грузії, Молдови та інші. Пріоритетними рішеннями проблем ВПО є зупинення бойових дій та повернення громадян до своїх помешкань. Водночас гуманітарна складова має займати центральне місце у вирішенні проблеми, що не повинно залежати від політичних рішень.

3.3. Можливості використання закордонного досвіду забезпечення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб

Уряд України до початку збройного конфлікту, в 2014 році, не мав чіткої стратегії комплексної державної політики відносно внутрішньо переміщених осіб. З визначеними аргументованими завданнями, цілями, пріоритетами, критеріями її оцінювання, науково обґрунтованими програмами тощо.

Державна політика передусім вимагає певної загальнотеоретичної розробки. Наукового осмислення і вирішення нагальних проблем ВПО. Практичної реалізації з урахуванням особливостей розселення із зони збройного конфлікту.

Переїнявши досвід країн, які стикалися з проблемою внутрішнього переміщення, першочергово повинна створюватися нормативно-правова база та законодавча.

Основні дії України.

Створення 20 квітні 2016 року «Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України» (Мінреінтеграції), яке б опікується ВПО, шляхом об'єднання «Державного агентства з питань відновлення Донбасу» і «державної служби з питань АР Крим та Севастополя». Міністерство реалізує політику держави з питань тимчасово окупованих територій.

В структуру Міністерства входять: «Управління з питань східних регіонів», «Управління з питань внутрішньо переміщених осіб та гуманітарного співробітництва», «Управління з питань Автономної Республіки Крим та м. Севастополя», «Управління адміністративно-організаційної діяльності», «Відділ з питань конфліктного та постконфліктного врегулювання», «Відділ з питань осіб, позбавлених особистої свободи», «Сектор у Донецькій області», «Сектор у Луганській області», «Сектор у Херсонській області».

Відповідно до звіту «Про виконання бюджетної програми на 2020 рік»[52], штатних одиниць -178, службових автомобілів 3, загальна площа приміщень орендованих Міністерством – 4452,5 кв.м., відповідно до «Проект Закону про Державний бюджет України на 2022 рік» передбачено видатки на утримання міністерства 1250000,00грн[52].

Завдяки підтримці місцевої влади, тимчасове розміщення та надання першої необхідної допомоги; допомога Державними центрами зайнятості в пошуку роботи відповідно до їхньої професії та кваліфікації; безкоштовна середня освіта в школах, надання пільг при вступу в Вищі навчальні заклади, медичне страхування в рамках існуючих державних програм та страхових схем; соціальне забезпечення та виплати; вирішення питань пенсійного забезпечення; підтримка в створенні організацій ВПО;

налагоджується система виділення житла для переміщених осіб. Також велику підтримку надають міжнародні організації.

Внутрішньо переміщеним особам з інвалідністю передбачена виплата, а саме: особам з інвалідністю I групи 130%, особам з інвалідністю II групи 115%, особам з інвалідністю III групи 100% прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність.

Доцільно прив'язати виплати щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним пенсіонерам, студентам, виплат на неповнолітніх дітей, на працюючих працездатних осіб до прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність

Останнє підвищення прожиткового відбулось в грудні 2021 року. Якщо взяти до прикладу УСЗН Конотопської міської ради, то:

$$116(\text{пенс.}) \times 1000,00 \times 4,3\% = 120988_{\text{тис.грн.}};$$

$$63(\text{на діт.}) \times 1000,00 \times 4,3\% = 65709_{\text{тис.грн.}};$$

$$12(\text{прац.прац.}) \times 442,00 \times 4,3\% = 5532_{\text{тис.грн.}};$$

$$8(\text{студ.}) \times 1000,00 \times 4,3\% = 8344_{\text{тис.грн.}};$$

$$7(\text{прц.на обл.}) \times 442 \times 4,3\% = 3227_{\text{тис.грн.}};$$

Загалом потреба в фінансуванні збільшиться на 8372 тис.грн., але це дасть позитивний соціальний ефект.

При цьому простежується слабка пристосованість внутрішньо переміщених людей в громади, соціальна пасивність, безініціативність та залежність переселенців від навколишньої допомоги.

ВИСНОВКИ

Проблема внутрішньо переміщених осіб має бути одним із чітко сформульованих пріоритетів будь-якої державної влади та чітким планом дій не лише сьогодні, а й на найближчі роки. Важливо координувати зусилля держави та громадянського суспільства через вимушених переселенців, щоб вирішити максимум проблем, із якими стикаються громадяни. Також важливо мати докладну статистику про кількість внутрішньо переміщених осіб і про те, якої допомоги вони конкретно потребують.

Результати дослідження та аналіз досвіду закордонних країн показали різноманітність підходів до проблем ВПО. Уряду необхідно розробити та відповідним чином використати досвід інших країн для ефективного вирішення проблем ВПО. Доцільно створене міністерство, яке піклується про ВПО, захищає права та свободи громадян України, які залишилися на тимчасово окупованих та анексованих територіях. В основі діяльності даного державного органу лежати розроблення підходів до формування стратегічних пріоритетів та відповідна державна політика щодо ВПО, а саме, розроблення Концепція державної підтримки ВПО, Державна програма підтримки ВПО.

При цьому необхідна тісна взаємодія з іншими міністерствами та відомствами для координації їх дій, забезпечення практичної допомоги та розробки ефективної моделі державної політики щодо внутрішньо переміщених осіб. Виходячи з того, що Україна не має відповідного досвіду роботи з ВПО, то використання найкращих світових практик є доцільним і вкрай необхідним.

Щодо юридичного супроводу та законотворчості, то для України принципи ООН є найбільш надійними керівними принципами, в яких використовуються всі норми міжнародно-правових документів та які можуть стати частиною національного законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»)
2. <https://igov.org.ua/subcategory/1/32/situation/48#anchor6>
3. Порядок надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 505 «Про надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг»
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2021 р. № 1134 «Про внесення змін до Порядку надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг»
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 р. № 754«Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 1 жовтня 2014 р. № 505 і 509»
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 квітня 2020 р. № 266 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України»
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 червня 2020 р. № 491«Про внесення змін до Порядку надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг»
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2020 р. № 1035«Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України»
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 р. № 509 «Порядок оформлення і видачі довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи»
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 01 жовтня 2014 р. № 505 «Порядок надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо

переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг»

12. <https://ombudsman.gov.ua/ua/all-news/pr/konstitucz%D1%96%D1%97-ukra%D1%97ni-25-rok%D1%96v-stattya-46-garantu%D1%94-pravo-gromadyan-na-socz%D1%96alni-j-zaxist/>

13. Закони України про державні соціальні допомоги. [Електронний ресурс] Режим доступу <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/1768-14/ed20180120>

14. Закон України «Про прожитковий мінімум» [Електронний ресурс] : [прийнятий 15 лип. 1999 р.] : за станом на 2018 р. / Верховна Рада України. – Режим доступу : www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/966

Комітети Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95>

%D0%B2%D1%80

16. Конотопська міська рада [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sorada.gov.ua/>

17. Соціальний захист населення України : монографія / І. Ф. Гнибіденко, М. В. Кравченко, О. Ф. Новікова та ін. ; за ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К.: НАДУ, 2009. – 184 с.

18. Управління соціального захисту населення Конотопської міської ради [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://clarity-project.info/entity/03198072>

19. Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.msp.gov.ua/>

20. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

21. Global Overview 2015: people internally displaced by conflict and violence [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bit.ly/1KGwGVg>

22. Солодько А. Вироблення політики щодо внутрішньо переміщених осіб в Україні: [звіт] / А. Солодько, Т. Доронюк

[Електронний ресурс]. – Режим

доступу: http://diversipedia.org.ua/sites/default/files/sedos_policy_idps.pdf;

23. Солодько А. Захист соціально-економічних прав внутрішньо переміщених осіб: першочергові завдання для України: [звіт] / А. Солодько, Т. Доронюк [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: http://www.cedos.org.ua/system/attachments/files/000/000/045/original/CSR_IDP.pdf?1400493355

24. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: <http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/index>

25. Офіційний сайт Міністерства Грузії у справах осіб, вимушено переміщених з окупованих територій, біженців та розселення <http://www.mra.gov.ge/eng/static/55> [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

26. Тухашвили М. Беженцы и вынужденно перемещенные лица в Грузии /КАРИМ-Восток – Консорциум прикладных исследований по международной миграции. Пояснительная записка 13/104 [Електронний ресурс]Режим доступу: http://www.carimeast.eu/media/exno/Explanatory%20Notes_2013-104.pdf

27. Юнусов А. Просители убежища, беженцы и вынужденно перемещенные лица в Азербайджане: проблемы и перспективы КАРИМ-Восток – Консорциум прикладных исследований по международной миграции. Пояснительная записка 13/124 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.carimeast.eu/media/exno/Explanatory%20Notes_2013-124.pdf

28. О социальной защите вынужденных переселенцев и приравненных к ним лиц. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kavkaz-uzel.ru/articles/13681/>

29. Офіційний сайт Державного комітету Азербайджанської Республіки у справах біженців та вимушених переселенців [Електронний

ресурс]. – Режим доступу: <http://www.refugees-idpscommittee.gov.az/en/index.html>

30. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні {Назва Закону із змінами, внесеними згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017} (Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 21, ст.252)

31. Закон України від 20.11.2012 № 5492-VI «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус»

32. Закон України «Про адміністративні послуги»

33. Постанова Кабінету Міністрів України від 05 листопада 2014 року № 637 «Про здійснення соціальних виплат внутрішньо переміщеним особам»

34. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 7.11.2014 № 1085-р «Про затвердження переліку населених пунктів, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження, та переліку населених пунктів, що розташовані на лінії зіткнення»

35. ЗУ «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 5, ст.21

36. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.07.2019 № 582 «Про затвердження Порядку формування фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб і Порядку надання в тимчасове користування житлових приміщень з фондів житла для тимчасового проживання внутрішньо переміщених осіб»

37. Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України <https://minre.gov.ua/rubric/informaciya-shchodo-misc-kompaktnogo-prozhyvannya-mkp-vnutrishno-peremishchenyh-osib>

38. <https://www.pravda.com.ua/news/2021/09/15/7307184/>

39. Закону України «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 № 2297-IV

40. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.06.2019 №552 «Деякі питання виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа, у тому числі з інвалідністю, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом "гроші ходять за дитиною", оплати послуг із здійснення патронату над дитиною та виплати соціальної допомоги на утримання дитини в сім'ї патронатного вихователя, підтримки малих групових будинків»

41. Закон України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 35, ст.290

42. Закон України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 1, ст.2)

43. Постанова Кабінету Міністрів України від 02.04.2005 №261 «Про затвердження Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державної соціальної допомоги на догляд»

44. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.02.2006 №189 «Про затвердження Порядку призначення та виплати тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме»

45. Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2019 №250 «Деякі питання надання соціальної підтримки багатодітним сім'ям»

46. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 №250 «Про внесення змін до Постанови відшкодування вартості послуги з догляду за дитиною до трьох років «муніципальна няня»»

47. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2004 №558 «Про затвердження порядку призначення і виплат компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги»

48. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.09.2020 №859 «Деякі питання призначення і виплат компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги з догляду на непрофесійній основі»

49. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2020 №663 «Про внесення змін до Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю і державної соціальної допомоги на догляд»

50. Постанова Кабінету Міністрів України від 02.08.2000 №1192 «Про надання щомісячної грошової допомоги особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу, яка за висновком лікарської комісії медичного закладу потребує постійного стороннього догляду, на догляд за нею»

51. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2017 №1098 «Про затвердження Порядку призначення тимчасової державної соціальної допомоги непрацюючій особі, яка досягла загального пенсійного віку, але не набула права на пенсійну виплату

52. <https://openbudget.gov.ua/annual-budget/expenses?class=program>